Audycje muzyczne kl. II / 4

Temat: klawesyn – chordofon klawiszowy szarpany

Uwaga: dużo materiału! ☺

Witajcie po długiej przerwie!

Sprawdź swoją wiedzę o instrumentach strunowych szarpanych: gitarze i harfie.

Przypomnij sobie, które utwory mogą być przykładami ciekawego brzmienia ww. instrumentów.

Przeczytaj uważnie poniższe slajdy i skup się na przykładach muzycznych.

Zadanie domowe, do przesłania na maila, znajduje się na ostatniej stronie.

Instrumenty strunowe klawiszowe

- Jednym z największych odkryć muzycznych w Europie na przełomie średniowiecza i renesansu (XV – XVI wiek) było wprowadzenie instrumentu klawiszowego ze strunami szarpanymi – klawesynu.
- Instrument ten ma długą historię i wywodzi się z cytr i cymbałów.

Wzrost popularności tego instrumentu przypada na początek **epoki baroku**. Klawesyn był wtedy instrumentem solowym i wykorzystywanym w muzykowaniu kameralnym.

Clavecin, Clavicembalo, Cembalo, Harpsichord

BASSO CONTINUO = bas cyfrowany

- W muzyce dawnej, w XVII i w XVIII wieku, klawesyn był używany bardzo często. Służył do realizacji partii tzw. *Basso continuo.* Polegało to na graniu **harmonicznego akordowego towarzyszenia** do muzyki wykonywanej przez solistę
- Zapis partii *basso continuo* był w formie basu cyfrowanego, w którym nad pojedynczą linią głosu basowego, odzwierciedlającą najniższe dźwięki, zapisane są cyfry, informujące improwizującego wykonawcę o tym, jakie akordy mają zostać zagrane.

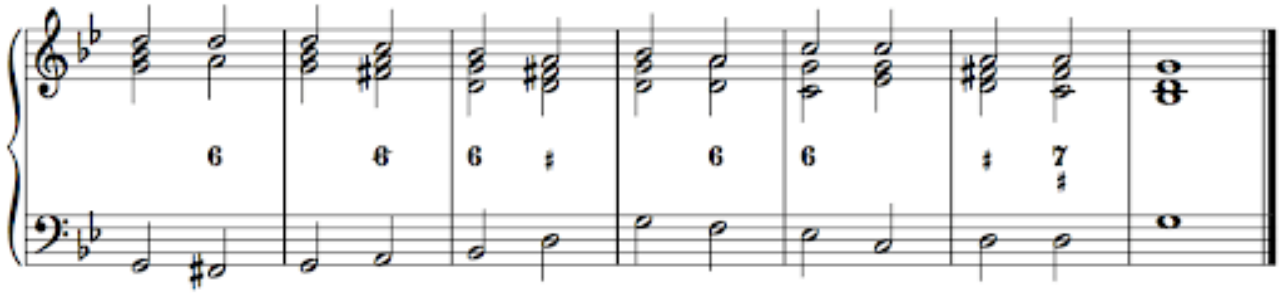

Pooglądaj

https://www.youtube.com/watch?v=3njLLd4nDQA

Czy klawesyn to starszy fortepian?

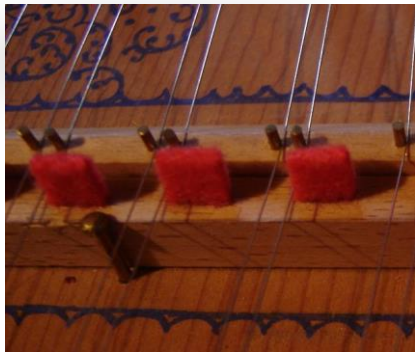

Choć klawesyn, podobnie jak późniejszy fortepian, jest instrumentem **strunowym i klawiszowym** jego charakterystyczny ostry, suchy i metaliczny dźwięk powstaje w wyniku **szarpnięcia struny** (a nie uderzenia struny młoteczkiem → w fortepianie).

W zależności od regionu Europy i konkretnego modelu, klawesyn mógł posiadać **jedną lub dwie klawiatury zwane manuałami**.

W XVIII wieku klawesyny zaopatrywano w tzw. rejestry, czyli mechanizmy umożliwiające zmiany dynamiki (głośności) i barwy dźwięku. Rekompensowały one **niemożność różnicowania dynamicznego** klawesynu (*z piano na forte*). Klawesyny nie posiadają pedałów piano ani forte, jak fortepian. Ich dźwięk jest krótki, suchy, ostry.

Klawesyny, szpinety, wirginały…

Jedną z przyczyn przegranej klawesynu w rywalizacji z fortepianem były jego ograniczone możliwości dynamiczne, czyli trudności w różnicowaniu dźwięków głośnych i cichych.
Klawesyn miał piękny ton, choć krótki dlatego kompozytorzy pisali na niego **muzykę pełną tryli i innych ornamentów.**

Szpinet to mała odmiana klawesynu, którego struny biegną pod kątem do klawiszy.
Wirginał miał prostokątną, skrzyniową obudowę (bez nóg) ze strunami biegnącymi niemal równolegle do klawiatury.

Mniejsza skala – zazwyczaj ok. 5 oktaw.

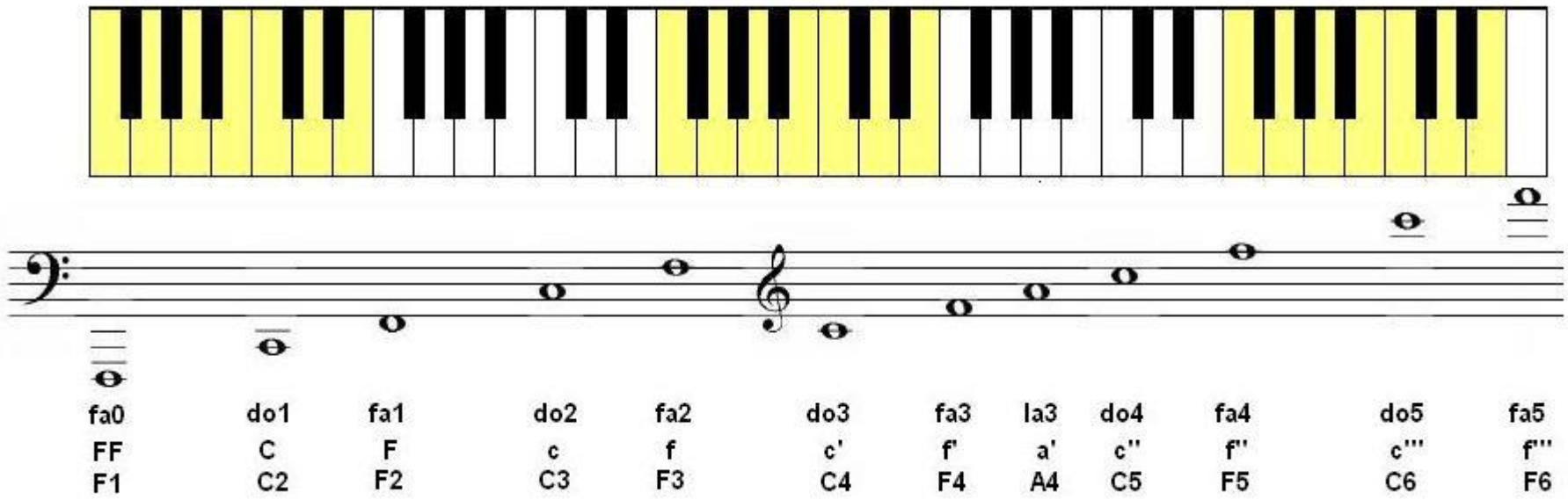

Kolor klawiatury odwrotnie niż w fortepianie…

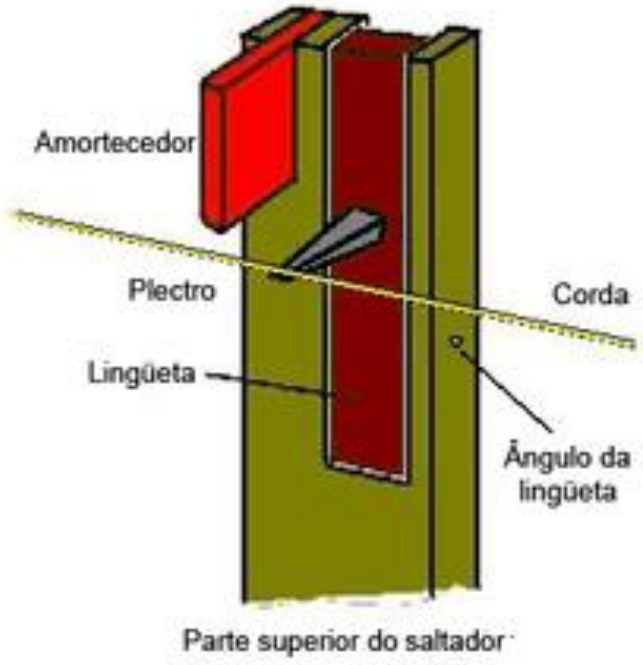

„Piórka” wprawione w ruch za pomocą mechanizmu klawiszowego szarpią struny naciągnięte nad płytą rezonansową

Francuscy klawesyniści

Słynnymi klawesynistami barokowymi byli m.in. Francuzi François Couperin (1668-1733) oraz Jean-Philippe Rameau (1683-1764).

Couperin - *Tic toc choc*
https://www.youtube.com/watch?v=fRVyeP0JwI0

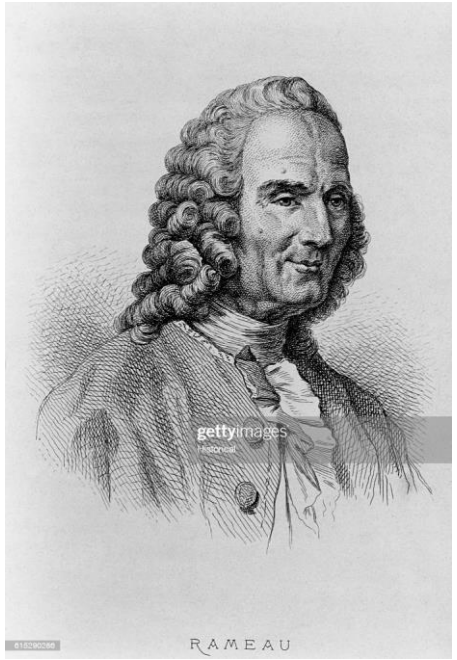

Rameau - *Les sauvages* (Dzikusy)
https://www.youtube.com/watch?v=KQiBIb_klT8

Royer – *La marche des Scythes*
https://www.youtube.com/watch?v=SMbBYR_lplE

Słynne utwory na klawesyn

- L. Daquin – *Kukułka* https://www.youtube.com/watch?v=DkQRNB9sv4w
- G.F. Haendel – *Passacaglia* ze Suity g-moll https://www.youtube.com/watch?v=KMxTlk6XK1w
- J.S. Bach – *Koncert na klawesyn d-moll* https://www.youtube.com/watch?v=XcsfDxojdV8

ZADANIE DOMOWE

Odpowiedzi na poniższe pytania przesłać na: adriansleczka@o2.pl

1. Dlaczego klawesyn był ważnym instrumentem w epoce baroku?
2. Jak powstaje dźwięk w klawesynie?
3. Znajdź w internecie trzy przykłady utworów J.S. Bacha na klawesyn. Podaj ich nazwy.